

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

УДК 657

Кузьмінський Б. Ю.,
аспірант кафедри обліку підприємницької діяльності
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

КОНФІСКОВАНІ АКТИВИ СУБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОБ'ЄКТИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ

Kuzminskyi B. Y.,
postgraduate student of the department
of Accounting of business activity
of the SHEE «Kyiv National Economic University named
after Vadym Hetman»

FORFAITED ASSETS OF SUBJECTS OF INTERNATIONAL ECONOMIC ACTIVITY AS AN OBJECTS OF ACCOUNTING AND CONTROL

АНОТАЦІЯ. Розглянуто економічну сутність специфічних об'єктів обліку й контролю — конфіскованих активів суб'єктів міжнародної економічної діяльності, та уточнені їх класифікаційні ознаки.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: облік, контроль, конфісковані активи, суб'єкти міжнародної економічної діяльності, класифікація.

ANNOTATION. The economic nature of specific objects of accounting and control — the forfeited assets of subjects of international economic activity has considered, and has refined their classification features.

KEY WORDS: accounting, control, forfeited asset of subject of international economic activity, classification.

Розвиток інноваційної економіки в Україні нерозривно пов'язаний з міжнародною інтеграцією у світовий економічний простір, що потребує використання ефективних інструментів і важелів управління експортом та імпортом товарів, послуг, капі-

талу; міжнародною спеціалізацією та кооперацією виробництва; здійсненням господарської діяльності за кордоном; фінансовими операціями; науково-технічними зв'язками; спільним підприємництвом. Значний обсяг управлінської інформації формується системою бухгалтерського обліку; атрибути корисності облікової інформації забезпечуються системою контролю, що обумовлює доцільність застосування заходів контролю у сфері аналітичного опрацювання облікових інформаційних потоків.

Реформування системи бухгалтерського обліку в Україні обумовлює необхідність наукових досліджень питань методики й організації облікового супроводження господарських фактів, явищ і процесів на основі переосмислення традиційного економічного термінологічного апарату щодо основних об'єктів бухгалтерського обліку та контролю господарської діяльності суб'єктів господарювання. Аналіз інформації з економічних видань підтверджує необхідність дослідження економічної сутності таких специфічних об'єктів обліку й контролю, як конфісковані активи суб'єктів міжнародних економічних відносин, оскільки нагальною є потреба у впорядкуванні дефініції та розробленні класифікаційних ознак зазначених об'єктів.

Вирішенню теоретичних і практичних питань обліку та контролю міжнародних економічних операцій присвячено значну кількість досліджень вітчизняних науковців. Зокрема, питання автоматизації обліку й контролю міжнародних економічних операцій розкриваються в монографії Ю. А. Кузьмінського [1]. Порядок обліку валютних операцій вітчизняних підприємств висвітлено у роботі Я. Кавторєвої, О. Михайленко, М. Бойцової [2]. Питання методики й організації обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств висвітлені в роботах Л. О. Кадуріної, М. С. Стрельнікової [3], І. О. Лукашової, О. М. Головащенко [4], В. М. Небильцової, О. В. Небильцової, О. В. Овдій [5], М. Ф. Огійчук, В. Г. Шандурської, М. І. Беленкової [6].

Втім, аналіз економічної літератури показав, що численні питання методики й організації обліку й контролю обліку конфіскованих активів суб'єктів міжнародних економічних відносин залишаються не дослідженими. Необхідність вироблення інноваційних підходів до облікового й контрольного супроводження операцій суб'єктів міжнародних економічних відносин з конфіскованими активами обумовлюється динамікою світогосподарських процесів, подальшою гармонізацією вітчизняної облікової системи з міжнародними стандартами фінансової звітності, а також інформаційними запитами учасників економічних відносин в

умовах розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні, що підтверджує актуальність обраної теми.

Варто підкреслити, що в наукових фахових виданнях відсутня інформація щодо сутності та класифікації конфіскованих активів суб'єктів міжнародних економічних відносин. Аналіз нормативно-правового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємств України показав, що окреслені питання найбільш повно регулюються Митним кодексом України [7]. Також окремі аспекти класифікації конфіскованих активів суб'єктів міжнародних економічних відносин визначаються Законами України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» [8] «Про захист суспільної моралі» [9], «Про ветеринарну медицину» [10], «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» [11], «Про карантин рослин» [12], «Про заборону ввезення і реалізації на території України етилованого бензину та свинцевих добавок до бензину» [13], «Про поштовий зв'язок» [14], «Про тваринний світ» [15].

Як показав термінологічний аналіз положень Митного кодексу України [7], конфіскованими називаються лише ті активи суб'єктів міжнародної економічної діяльності, що пов'язанні з порушенням митних правил і щодо яких прийнято судом чи суддею рішення про їх конфіскацію.

З метою вдосконалення класифікації конфіскованих активів суб'єктів міжнародної економічної діяльності необхідно систематизувати всі заборонені до ввезення, вивезення та транзиту через територію України товари, що потенційно можуть бути конфіскованими. Найменування таких товарів не зведено в жодному з нормативних документів, а перший пункт першої частини 196-ої статті Митного кодексу України містить недостатньо інформативне положення: «Товари, переміщення яких через митний кордон України заборонено законом не можуть бути пропущені через митний кордон України» [7].

Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» забороняє ввезення оголошених у розшук культурних цінностей [8, ст. 22]. Вони підлягають вилученню, так само як і контрафактні примірники художніх творів.

Закон України «Про захист суспільної моралі» забороняє ввозити на митну територію України продукцію порнографічного характеру [9, ст. 6].

Закон України «Про ветеринарну медицину» забороняє ввезення, вивезення та транзит територією України активів, що можуть переносити особливо небезпечні хвороби, занесені до спис-

ку Міжнародного епізоотичного бюро та інші хвороби, про які повідомлено через підтверджені спалахи цих хвороб в окремих країнах [10, ст. 7]. Так само забороняється переміщення через державний кордон України не ідентифікованих тварин, або таких, що не мають відповідної супровідної документації [10, ст. 15]. Також цей Закон містить перелік активів, заборонених до ввезення на територію України [10, ст. 82]:

- неїстівні продукти тваринного походження (фізичними особами) для власного використання;
- живі патогенні мікроорганізми;
- патологічний матеріал, що містить збудників хвороб тварин;
- незареєстровані ветеринарні препарати;
- незареєстровані кормові добавки;
- незареєстровані премікси;
- незареєстровані готові корми.

Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» чітко зазначає необхідність у затриманні та конфіскації таких активів, якщо вони ввозяться чи вивозяться з території України без належного дозволу на ввезення, вивезення чи транзит [11, ст. 24].

Законом України «Про карантин рослин» забороняється ввезення на територію України таких рослин, ґрунту, продуктів рослинного походження або будь-чого, що може переносити та поширювати шкідливі організми разом з засобами їхнього перевезення, що 12, ст. 35]:

- заражені карантинними шкідливими організмами;
- можуть спричинити занесення карантинних організмів на територію України;
- можуть збільшити популяцію місцевих регульованих шкідливих організмів до рівня, який не відповідає рівню фітосанітарного захисту.

Законом України «Про заборону ввезення і реалізації на території України етилованого бензину та свинцевих добавок до бензину» забороняється імпорт етилованого бензину та свинцевих добавок до бензину [13, ст. 1].

Щодо поштових відправлень, то Законом України «Про поштовий зв'язок» заборонено до пересилання у поштових відправленнях вкладення, які можуть становити загрозу життю та здоров'ю людей, призводити до знищення чи псування (пошкодження) інших поштових відправлень і поштового обладнання [14, ст. 14]. Кабінетом Міністрів України встановлений такий перелік вкладень, заборонених до пересилання у поштових відправленнях:

- вогнепальна зброя усіх видів і боеприпаси до неї, холодна зброя та інші предмети, спеціально призначені для нападу та оборони (кастет, стилети, балончики з рідиною паралітичної дії тощо), вибухові, легкозаймисті або інші небезпечні речовини, якщо інше не передбачено законодавством;

- наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги і прекурсори, включені Державною службою України з контролю за наркотиками до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, що підлягають спеціальному контролю відповідно до законодавства, та радіоактивні речовини;

- дозволи на право носіння зброї, трудові книжки, військові квитки, документи, що посвідчують особу (крім паспортів громадянина України для виїзду за кордон);

- інші предмети, ввезення яких заборонено до країн відповідно до законодавства та актів Всесвітнього поштового союзу;

- живі тварини тощо.

Окремо забороняється вкладати у поштові посилки документи, що мають характер поточного й особистого листування та кореспонденцію будь-якого характеру, якою обмінюються особи, крім відправника та одержувача, чи осіб, що живуть з ними. Забороняється пересилати монети, банківські білети, банкноти чи будь-які цінні папери на пред'явника, дорожні чеки, платину, золото чи срібло у виробач чи в необробленому вигляді, дорогоцінні камені, ювелірні вироби та інші дорогоцінні предмети [14, ст. 15].

Закон України «Про тваринний світ» забороняє імпорт в Україну електроловильних систем (електровудок), монониткових (волосинних) сіток, мисливських капканів та інших засобів добування об'єктів тваринного світу, заборонених законом [15, ст. 53].

Також необхідно зазначити, що не всі активи заборонені одночасно для ввезення, вивезення, транзиту і поштових відправлень. У табл. 1 систематизовано активи, що підлягають конфіскації в розрізі заборонених законодавством видів переміщення активів через кордон України.

Матеріали табл. 1 показують, що лише особливо небезпечним наркотичним засобам, психотропним речовинам і рослинам, що їх містять, а також дитячій порнографії заборонено перетинати кордон України в будь-якому напрямку, та у будь-який спосіб. Також, у цей список потрапили не ідентифіковані тварини, тобто ті, що не мають належної документації, та очевидно, що жоден актив не зможе перетнути кордон легально без супровідної документації та відповідних дозволів.

Таблиця 1

ЗАБОРОНЕНІ ВИДИ ПЕРЕМІЩЕННЯ АКТИВІВ ЧЕРЕЗ КОРДОН УКРАЇНИ

Актив	Заборонений вид переміщення через кордон України			
	Ввезення	Вивезення	Транзит	Поправне відправлення
Оголошені в розшук культурні цінності	+	-	-	-
Продукція порнографічного характеру	+	-	-	+
Дитяча порнографія	+	+	+	+
Носії особливо небезпечних хвороб тварин	+	+	+	-
Не ідентифіковані тварини	+	+	+	+
Неїстівні продукти тваринного походження для фізичних осіб	+	-	-	-
Живі патогенні мікроорганізми	+	-	-	-
Патологічний матеріал зі збудниками хвороб тварин	+	-	-	-
Незарєстровані ветеринарні препарати, кормові добавки, премікси, готові корми	+	-	-	-
Особливо небезпечні наркотичні засоби, психотропні речовини та рослини, що їх містять	+	+	+	+
Рослини, продукти рослинного походження, насіннєвий та садивний матеріал, ґрунт та інші об'єкти заражені карантинними шкідливими організмами	+	-	-	-
Збудники хвороб рослин, культури живих грибів, бактерії, віруси, комахи, кліщі, нематоди, які ушкоджують рослини	+	-	-	-
Деревина бамбука та хімічно необроблені вироби з нього без проведення знезараження	+	-	-	-
Пакувальна деревина та пиломатеріали не очищені від кори а також кора деревини хвойних порід	+	-	-	-

Закінчення табл. 1

Актив	Заборонений вид переміщення через кордон України			Поштове відправлення
	Ввезення	Вивезення	Транзит	
Етилований бензин та свинцеві добавки до бензину	+	-	-	-
Вогнепальна зброя усіх видів і боєприпаси до неї, холодна зброя та інші предмети, спеціально призначені для нападу та оборони, вибухові, легкозаймисті або інші небезпечні речовини	-	-	-	+

Усі попередньо наведені класифікації конфіскованих активів суб'єктів міжнародної економічної діяльності стосувались товарів до потрапляння у власність держави. Далі їх доцільно класифікувати за способом розпорядження, відповідно до п. 2 ст. 243 Митного кодексу України:

- реалізація;
- безоплатна передача;
- переробка;
- утилізація чи знищення [7].

Внаслідок проведеного дослідження уточнений зміст поняття «конфісковані активи суб'єктів міжнародної економічної діяльності» — це активи, пов'язані з порушенням митних правил і щодо яких прийнято судом чи суддею рішення про їх конфіскацію, та виділені такі класифікаційні ознаки конфіскованих активів суб'єктів міжнародної економічної діяльності:

- група, розділ і код товару за Українським класифікатором товарів зовнішньоекономічної діяльності;
- категорія майна;
- нормативно-правовий акт, номер статті, частини та пункту порушення якого призводить до конфіскації;
- напрям перетину митного кордону України;
- спосіб розпорядження.

Уточнена класифікація слугуватиме основою подальших досліджень методичних і організаційних аспектів облікового й кон-

трольного супроводження операцій суб'єктів міжнародних економічних відносин з конфіскованими активами, дозволить оптимізувати облікові й контрольні процедури, а також виробити структурно — логічну схему організації їх обліку.

Література

1. Кузьмінський Ю. А. Автоматизація оперативного обліку та контролю міжнародних економічних операцій : монографія / Ю. А. Кузьмінський. — К. : КНЕУ, 2001. — 268 с.
2. Кавторєва Я., Михайленко О., Бойцова М. Валютні операції: порядок здійснення та облік: 3-тє вид., перероб. і доп. / Я. Кавторєва, О. Михайленко, М. Бойцова. — Х. : Фактор, 2006. — 168 с.
3. Кадуріна Л. О., Стрельнікова М. С. Облік зовнішньоекономічної діяльності на підприємствах України: теорія, практика, рекомендації: Навчальний посібник / Л. О. Кадуріна, М. С. Стрельнікова. — К. : Центр учбової літератури, 2007. — 606 с.
4. Лукашова І. О., Головащенко О. М. Бухгалтерський облік зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник для студентів денного і заочного відділен спеціальностей «Облік і аудит» та Міжнародна економіка» / І. О. Лукашова, О. М. Головащенко. — Львів : Магнолія 2006, 2009. — 288 с.
5. Небільцова В. М., Небільцова О. В., Овдій О. В. Облік зовнішньоекономічної діяльності: Навчальний посібник / В. М. Небільцова, О. В. Небільцова, О. В. Овдій. — К. : Хай-Тек Прес, 2007. — 256 с.
6. Облік зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / [М. Ф. Огійчук, В. Г. Шандурська, М. І. Беленкова та ін.]. — К. : Алерта, 2009. — 332 с.
7. Митний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2012. — № 44—45, 46—47, 48. — Ст. 552.
8. Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1999. — № 48. — Ст. 405.
9. Закон України «Про захист суспільної моралі» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2004. — № 14. — Ст. 192.
10. Закон України «Про ветеринарну медицину» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1992. — № 36. — Ст. 531.
11. Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» . — Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, N 10, ст. 60.
12. Закон України «Про карантин рослин» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1993. — № 34. — Ст. 352.
13. Закон України «Про заборону ввезення і реалізації на території України етилованого бензину та свинцевих добавок до бензину» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2002. — № 6. — Ст. 44.
14. Закон України «Про поштовий зв'язок» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2002. — № 6. — Ст. 39.

15. Закон України «Про тваринний світ» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2002. — № 14. — Ст. 97.

References

1. *Kuz'minskyi Y. A.* Automation records management and control of international economic transactions : monography / Y. A. Kuzminskyi. — K. : MBK, 2001. — 268 p.

2. *Kavtoryeva J., Mikhaylenko O., Boitsova M.* Foreign currency transactions: order fulfillment and accounting. — 3rd ed., Revised. and add. / Y. Kavtoryeva, O. Myhaylenko, M. Boytsova. — H. : Factor, 2006. — 168 p.

3. *Kadurin L. O., Strelnikova M. S.* Accounting of foreign trade activities in the Ukraine: Theory, practice and guidelines: Manual / L. O. Kadurina, M. S. Strelnikova. — Kyiv: Center of educational literature, 2007. — 606 p.

4. *Lukashova I. O., Golovashchenko O. M.* Accounting of foreign economic activity: a manual for students of corresponding department and specialties, «Accounting and Auditing» International Economics» / I. O. Lukashova, O. M. Holovaschenko. — Lviv: Magnolia 2006, 2009. — 288 p.

5. *Nebyltsova V. M., Nebyltsova A. V., Ovdiiy O. V.* Accounting for foreign economic activity: Manual / V. M. Nebyltsova, O. V. Nebyltsova, O. V. Ovdiiy. — K. : Hi-Tech Press, 2007. — 256 p.

6. Foreign trade activities Accounting: Teach. Manual [for students. high. teach. bookmark.] / [M. F. Ohychukvg, Shandurska, M. I. Belenkova et al.]; — K. : Alert, 2009. — 332 p.

7. Customs Code of Ukraine // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BVR). — 2012. — № 44—45, 46—47, 48. — P. 552.

8. Law of Ukraine «On export, import and return of cultural property» // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BVR). — 1999. — N 48. — P. 405.

9. Law of Ukraine «On Protection of Public Morality» // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BVR). — 2004. — N 14. — P. 192.

10. The Law of Ukraine «On Veterinary Medicine» // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BVR). — 1992. — N 36. — P. 531.

11. The Law of Ukraine «On narcotic drugs, psychotropic substances and precursors» // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BVR). — 1995. — N 10. — P. 60.

12. The Law of Ukraine «On Plant Quarantine» // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BVR). — 1993. — N 34. — P. 352.

13. Law of Ukraine «On prohibition of import and sale in Ukraine of leaded gasoline and lead additives in gasoline» // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BVR). — 2002. — N 6. — P. 44.

14. Law of Ukraine «On Postal Service» // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BVR). — 2002. — N 6. — P. 39.

15. Law of Ukraine «On Wild life» // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BVR). — 2002. — N 14. — P. 97.

Стаття надійшла до редакції 05.10.2013 р.